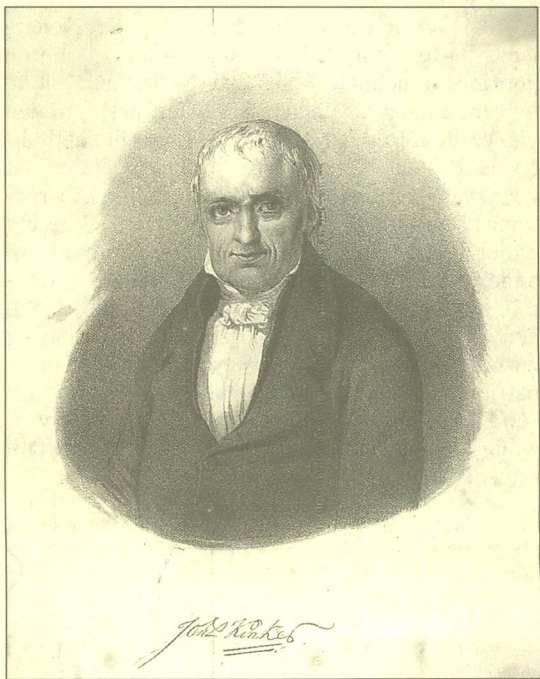

KINKER, Johannes (Nieuwer-Amstel 1 januari 1764 – Amsterdam 16 september 1845).

Studeerde rechten (en geneeskunde) te Utrecht en promoveerde in 1787. Van 1788 tot 1817 was Kinker advocaat te 's-Gravenhage en Amsterdam, van 1817 tot 1830 hoogleraar te Luik voor Nederlandse literatuur, welsprekendheid en poëzie (= poëtica), later uitgebreid met stilistiek, etymologie en grammatica. Daarna vestigde hij zich ambteloos in Nederland. Kinker liet een belangrijk en uitgebreid oeuvre na op het gebied van taal- en letterkunde en filosofie, dat sterk werd beïnvloed door de Duitse opvattingen van Immanuel Kant en August Schlegel. Vooral zijn literaire theorie, die invloeden onderging van Friedrich Schiller, is van belang. Hij werkte als non-conformist en zelfstandig denker mee aan tijdschriften zoals *De Post van den Helikon* (1788) en *De Herkauwer* (1815-1817). Hierin kwamen zijn gaven van spot en persiflage tot uiting in een aantal aanvallen op de sentimentaliteit, de dichtge-

De Nederlandse dichter-filosoof Johannes Kinker was tussen 1817 en 1830 hoogleraar te Luik. Hij vormde mensen die na 1830 de Nederlandse gedachte in het jonge België levend hielden. (AMVC)

nootschappen en de rijnelarij en in zijn verdediging van de Verlichting, de kosmopolitische broederschap en de christelijke gedachte.

Voor de V.B. is Kinker van belang om zijn professoraat te Luik, waar hij een aantal leerlingen vormde die de Nederlandse gedachte voor en na 1830 in het Zuiden hebben bewaard en uitgedragen: de bekendste hieronder was de 'Nederduitse Waal' Lucien Jottrand, maar ook Jean-Baptiste Nothomb, T. Weustenraad, en J.F.X. Würth behoorden tot zijn intimi. Voorwaarden daartoe waren een Nederlandse impuls in de vorm van loyauteit tegenover vorst, land en taal en een verlichte houding tegenover obscurantisme en bijgeloof.

Door zijn pedagogische begaafdheid, zijn uitgebreide en grondige kennis, zijn welsprekendheid en pittige voordracht, zijn gevatte replieken vooral wist hij de 'Luikse besmetting' in die mate te keren dat hij niet geheel "voor dove Waalse oren het Hollandse evangelie verkondigde". Zijn aantal studenten schommelde, naar gelang van de wel of niet immanente dreiging van invoering van het Nederlands als voertaal bij het gerecht, tussen tien en vijftig. Na 1826 nam het sterk af. De basis werd gevormd door zijn literaire studiekekring *Tandem* (*fit surculus arbor* naar de spreuk van Maurits van Nassau, 1567-1625), die in april 1822 ontstond uit persoonlijke gesprekken met zijn beste leerlingen die wekelijks bij hem thuis bijeenkwamen. Door conversatie, improvisatie, lezing en voordracht, door het notuleren en corrigeren van vergaderingen en verslagen, bij toerbeurt door de leden te vervullen, wist Kinker hun voldoende kennis van het Nederlands bij te brengen. Vanaf 1823 probeerde hij de vooringenomenheid tegen het Nederlands uit te leggen, en zag als nefaste oorzaken het optreden van Willem Bilderdijk en Da Costa en het katholicisme, dat enkele jaren later met de liberalen het zogenaamde monsterverbond zou sluiten. Als rector had hij in 1828-1829 te kampen met beroering onder de studenten: de Luikse studenten zochten of annexatie door Frankrijk, of herstel van de autonomie van het prinsbisdom. Kinker bleef ook na 1830 een warm voorstander van de eenheid van Noord en Zuid: in september 1830 werd hij door de Luikse patriotten te Tongeren als gijzelaar geruild voor een Luikse gijzelaar te Maastricht. Hij keerde vrijwillig terug naar Luik en verliet zijn leerstoel pas, toen de faculteit definitief werd opgeheven.

LITERATUUR: M.C. van Hall, *Mr. Johannes Kinker*, 1850; – M. Rutten, 'Neerlandica aan de Rijksuniversiteit te Luik. Mr. Johannes Kinker', in *Tijdschrift voor Levende Talen*, jg. 28 (1926), p. 99-133; – J.A. Rispens, *De geharnaste dromer. Mr. Johannes Kinker als aestheticus en dichter*, 1960; – G.J. Vis, *Johannes Kinker en zijn literaire theorie*, 1967; – A. Hanou, 'Kinker, Johannes', in *NBW*, XIV, 1992; – A.J. Hanou en G.J. Vis, *Briefwisseling J.L. Kinker*, 1993².

ADA DEPREZ*